

הישימות, ההיענות והיעילות של מודל הטיפול הקבוצתי לתלמידים עם מגבלה פיזית הלומדים בחינוך הרגיל - מחקר חלוץ

חגית חפץ MPT

משרד החינוך, אוניברסיטת בן גוריון

תקציר

רקע ומטרה

טיפול פיזיותרפיה אצל ילדים ומתבגרים עם מוגבלות פיזית הם חיוניים לקידום תנועתיות ולאורח חיים בריא. בישראל ניתן ליווי פיזיותרפי פרטני לתלמידים עם מוגבלות פיזית המשולבים במסגרות הרגילות שבאחריות מרכז התמיכה היישובי האזורי (מתי"א). במחקרים שנערכו לאחרונה הוכחו ההשפעות המיטיבות מאוד של ההשתתפות בפעילות ספורט קבוצתית באוכלוסייה זו, גם בהשוואה לטיפולים פרטניים. לאור גידול תלול במספר התלמידים הנזקקים למענה טיפולי פרטני בפיזיותרפיה במסגרת מתי"א אשקלון, נבנתה תוכנית של טיפול קבוצתי בפיזיותרפיה כחלופה לטיפול הפרטני הקונבנציונאלי שניתן עד כה. התוכנית הופעלה במשך כשנה כדי לענות על צורכי התלמידים עם מוגבלות פיזית במסגרות החינוך שבסביבת אשקלון. מחקר זה נועד לבחון את הישימות, ההיענות והיעילות של מודל הטיפול הקבוצתי בפיזיותרפיה.

שיטות

מחקר חלוץ שנערך בשנת תשפ"ד (2023-2024) כלל 18 תלמידים עם מוגבלות פיזית המשולבים במסגרות חינוך רגילות. התלמידים חולקו לשש קבוצות ולכל קבוצה נקבעו בסך הכול 25 מפגשי טיפול - מפגש אחד בכל שבוע. הטיפול כלל חימום אירובי, תרגול כוח, שיפור סבולת לב-ריאה, שיווי משקל וקואורדינציה. בתחילת התוכנית ובסיומה הוערכו המשתתפים באמצעות מבחנים סטנדרטיים המעריכים תפקוד (Gross Motor Function Measure - GMFM), סבולת לב-ריאה (6 Minute Walk Test - 6MWT) ושיווי משקל (Bobo Balance Test).

תוצאות

ישימות: הוכח כי הטיפול הקבוצתי במסגרת מרכזית אחת הוא ישים ומעשי. התוכנית אפשרה להעניק טיפול למספר גדול

יותר של תלמידים זכאים - מ-33% בשנה שקדמה למחקר החלוץ ל-50% בשנת המחקר, ול-64% בשנה העוקבת למחקר. יתר על כן, חל שיפור באיכות הטיפול הודות לציוד המתקדם שנרכש עבור המרכז הטיפולי. נוסף על כך, התלמידים נהנו אחרי הצוהריים ממפגש עם קבוצת שווים, ו-95% מהם ביקשו להמשיך ולהשתתף בתוכנית הטיפול הזאת גם בשנה העוקבת. היענות לטיפול: 12 מתוך 18 תלמידים (67%) השתתפו ביותר מ-20 מפגשים במהלך השנה, שישה תלמידים השתתפו במפגשים ספורים בלבד, או פרשו.

יעילות: יש להדגיש שמדובר במחקר חלוץ שבחן את ההתקדמות האישית של כל תלמיד ולא עסק בהשוואה קבוצתית או בהסקת מסקנות סטטיסטיות. עם זאת, נמצא כי אצל 80% מהתלמידים חל שיפור בדירוג GMFM; אצל 87% מהתלמידים חלה עלייה בכושר שיווי המשקל על פי מכשיר ה-Bobo, ואצל 87% מהם חל שיפור בסבולת לב-ריאה על פי מבחן 6MWT.

השפעות נוספות: שני תלמידים נרשמו לחוגי ספורט בקהילה; לשלושה תלמידים הופחתו שעות הסיוע בבית הספר, ותלמיד אחד החל לעבוד.

מסקנות

המחקר הוכיח כי מודל הטיפול הקבוצתי בפיזיותרפיה הוא ישים, יעיל ומבוקש. המודל מאפשר מתן שירות למספר גדול יותר של זכאים תוך שימור איכות הטיפול ושיפור תפקודי. נוסף על כך, הטיפול הקבוצתי מספק חוויה חברתית ייחודית של קבוצת שווים לתלמידים עם מוגבלות פיזית; בשל הצלחתו ובשל שביעות הרצון הגבוהה מצד התלמידים והוריהם הורחבה התוכנית בהמשך.

מילות מפתח: פיזיותרפיה, טיפול קבוצתי, מוגבלות פיזית, שיתוק מוחין, חינוך מיוחד, מתי"א